

קונטרס

תורת העורף

י"ל ע"י

אגודת "שולחן הטהור"

7863577@gmail.com

יו"ל ע"י אגודת "שולחן הטהור"

7863577@gmail.com

**הערות אך ורק בפילפולא דאורייתא ובלי נגיעות ואינטרסים יתקבלו בשמחה
רבה להגדיל תורה ולהאדירה**

פתח דבר

י'שמחו ה'שמים ו'תגל ה'ארץ בראותינו בדור עיקבתא דמשיחא, ישראל קדושים הם גועשים ורועשים על השערוריה הנוראה שנתודע על האיסור החמור של מאכלות אסורות הנמצא בעופות, ע"כ אחרי בקשת גדולי תלמידי החכמים והצדיקים שבדורינו שליט"א, מגישים אנו בעזהשי"ת קונטרס זה כדי שיראי ה' ואוהבי שמו ימצאו לפניהם דבר הלכה זו תורה דברי רבותינו גדולי הראשונים והפוסקים מצוקי ארץ זצוק"ל, [אשר באמת ענין עמוק זה נתון אך ורק לתלמידי חכמים היושבים בין כותלי ביהמ"ד ושאינ להם שום נגיעות כלל...].

והנה בענין שטוענים שאיך יכול להיות שכלל ישראל נכשלו בדבר נורא זה, על דבר זה יש כמה תשובות.

(א) עי' ט"ז יו"ד ס' פ"ב סק"ד. וז"ל "דהא דתרנגולתא דאגמא היו מחזיקין אותה בטרהה ולאחר זמן ראוה שדורסת וכו' וקשה דהא פרכינן בפ"ק דחולין השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם כו' ולמש"כ התוס' בפ"ק דגיטין דהגנאי הוא דוקא אם הצדיק עצמו אוכל דבר איסור אם כן ניחא כאן דאפשר שהמון העם היו אוכלים אותו על פי הוראת הגדולי' ואין בזה גנאי"עכ"ל. וא"כ אפשר הכי נמי שרק צדיקים לא נכשלו.

ועיין ויואל משה [מאמר שלש שבועות ס' קנ"א] עמ' קנ"ב, "ויותר מזה ראיתי אח"כ בנזר הקודש בבראשית רבה פ' ס' סי' י"א דאף במידי דאכילה שאין הקב"ה מביא לצדיקים תקלה על ידן כמ"ש התוס' בחולין דף ה' ע"ב ד"ה צדיקים, ואעפ"כ הובא שם בב"ר עובדא בר"י ור"ז דאיתכלון תאנים בטיבליהו, ואמרו ע"ז אם קדמאי כמלאכין וכו' אף לא כחמורו דרבי פנחס בן יאיר, והובא זה שם בתוס'. ותמהו כולם דאיך אפשר באמוראים הקדושים שנכשלו במידי דאכילה, ועי' ביפ"ת מה שתי' בזה.

והנזה"ק כתב דכיון שנתמעטו הדורות לית אנן כחמורו דרפב"י, דאעפ"י שבודאי נמצא גם בדורות האחרונים בני אדם גדולים מאוד במעלה, **מכל מקום באשר אין דורם זכאי גם הם יורדין ממדרגתן** כהא דאמרינן בפ"ג דתענית מה יעשו גדולי הדור שאין דורם דומה יפה, עכ"ל ועיי"ש.

הנה אמר זה על דורם של האמוראים חכמי הש"ס, ואנן מה נענין אבתרי'. ואף שבודאי היו גם בדורות האחרונים צדיקים גדולים שהקב"ה הי' שומרם מכל מכשול, **אבל לפעמים עון הדור גורם, בפרט במה שתלוי בהנהגת הדור, דרכיהם ומעשיהם של בני הדור משפיעים הרבה על המנהיגים**, כמו שהבאתי לעיל מדברי חכז"ל שזה עונש הדור, ואין להאריך בזה שכבר העידו חז"ל על מצב ההנהגה שבדור האחרון עיקבא דמשיחא.

אמנם אעפ"כ בדורם של חכמי הש"ס שנכשלו גם האמוראים הקדושים הוא דבר פלא, בפרט במידי דאכילה שבפרטיות במידי דאכילה אמרו ז"ל צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם כמבואר בתוס' בכמה מקומות. ועי' ישמח משה פרשת משפטים שהאריך בזה.

ועדיין תמוהים הדברים להבין. ונראה לפענ"ד שהוא ע"ד שאמרו חז"ל לא היו ישראל ראויין לאותו מעשה ולא ה' דוד ראוי לאותו מעשה אלא כדי להורות תשובה, וכל המאורעות שבדורות הקודמים היה להורות הדרך לדורות הבאים אחריהם. ולזה בימי חכמי הש"ס שהתחילו הדורות להתמעט אף שעדיין היו אז דורות קדושים ונשגבים, מ"מ לגבי דורות הקודמים התחילו להתמעט והי' צורך להראות מן השמים שמחמת מיעוט הדורות יוכל לאיתרמי גם בגדולים מאוד שנכשלים מחמת השפעת הדור, דמי לנו גדול מחכמי הש"ס שבא לידם מכשול מחמת מצב הדור כמ"ש בנזה"ק. ונדע מזה ק"ו ב"ב של ק"ו על הדור האחרון השפל והאפל שיוכל להשפיע גם על גדולי הדור במכשולות גדולות ונוראות ר"ל, ואין לנו אלא מה שאמרו בדורות הראשונים שעדיין לא ה' הירידה כ"כ בדיוטא התחתונה כמו עכשיו. עכ"ל.

ועי' גמ' חולין סב. היה בקי בהן ובשמותיהן עוף הבא בסימן אחד טהור לא היה בקי בהן ובשמותיהן בסימן אחד טמא וכו'. אמרו לו לר' אליעזר והלא אנשי כפר תמרתא שביהודה היו אוכלים אותן מפני שיש להן זפק אמר להם אף הן עתידין ליתן את הדין וכו' אנשי הגליל וכו' אף הן עתידין ליתן את הדין, עי"ש

(ב) כל יום שהולך נתברר על עוד גדולי וצדיקי הדור שלא אכלו את העוף הפטם, כגון הגה"ק מסאטמר זצוק"ל שלא רצה לאכול משום הזריקות, והגה"ק הגרי"ז מבריסק זצוק"ל משום שלא רצה לאכול רק עופות שמטילות ביצים, והחזו"א נפטר לפני זה. ועוד צדיקים שנתברר מיום ליום שלא אכלו, וגם בעשרים שנה האחרונים יש הרבה תלמידי חכמים וצדיקים שפסקו מלאכול עופות, והשאר יכול להיות שבהשגחה היה שבתוך סיר שלהם הגיעו כשרים, והוא בבחינה הני כבשי דרחמנא למה לך.

ומה שמצאנו בפוסקים שכתבו לשון כזה שאכלו הרבה שנים המעיין בפנים יראה שכתבו את זה רק בעוף שיש לו ג' סימנים דלרוב ראשונים כשר, ורק על שיטת רש"י שעל זה חשש רבינו הרמ"א שיכול להיות שאע"פ שיש לו ג' סימנים הוא דורס, ועל זה סגר לנו הרמ"א הדרך שצריך מסורת וע"ז יש פוסקים שכתבו באופן שנתגדל בחצירות לאלפים ולרבבות וראו שאינו דורס נמצא שזה סגי אפי' לשיטת הרמ"א, שהרי רואים אנו מפורש שאינו דורס, וגם מש"כ במשיב דבר ח"ב סימן כ"ב מדובר ג"כ ביש ג' סימנים וגם סמך על הוראת חכם שהוא דומה וכו' וגם עוד סימנים ורק אם יצטרפו עמו עוד רבנים עי"ש,

ועיין במחצית השקל [או"ח סימן תנ"ג סק"ח] בשם הרדב"ז [ח"ד סוף סימן א' קמ"ב] וחכם צבי [סימן ע"ג סוף ד"ה תשובה] [וז"ל "דאין לסמוך על היתר תשובה כי אם שיהיה בנדון הבא לפניו כל הצדדים שכתב בתשובה דשמא לא התיר בעל התשובה אלא בצירוף כל הצדדים" עכ"ל].

משא"כ בימינו, שהעוץ שמגיע אלינו אינו יכול להיות רק כמה חדשים, והוא עוץ מעובד, ומי הם הוריו וסבותיו האם יש להם בכלל ג' סימנים בכלל וכו' הם סודי סודות הרבה שנים ע"ז לא מצאנו בשום פוסקים הקדמונים סברא זו, ע' דרכי תשובה ס' פ"ב סקכ"ו.

ג) יכול להיות שעתה עת פקידה, ועכשיו אנו צריכין לעמוד בנסיון גדול זה להבדל מאכילת עופות טמאים רח"ל, ובפרט שהשטן מבלבל אותנו באופן נורא בכל מיני בלבולים וספיקות בהיתרים בדויים ומסולפים ור"ו לא נהיה מאלו המחפשים התירים בדבר האסור, ועיין ברבינו יונה מסכת אבות פ"ד משנה ה' וז"ל "רבי ישמעאל אומר הלומד על מנת ללמד. פי' חס ושלום שאין זה מדבר בלומד על מנת ללמד ולא לעשות שזה אין מספיקין בידו לא ללמוד ולא ללמד אלא על מנת לעשות איסור והיתר כמשמאו לא שיטרח ויעיין הרבה **אולי ימצא איסור בדברים המותרים** אך לוקח הדברים כפשוטן מפני כך אין מספיקין בידו אלא כפי מחשבתו ללמוד וללמד.

והלומד על מנת לעשות מספיקין בידו ללמוד וללמד ולעשות. ר"ל שדעתו לפלפל בלימוד כדי לדעת אמיתת הדברים ורצונו לטרוח כמה ימים ושנים להשיג דבר קטן ולנהוג עצמו על פי האמת הרי זה למד על מנת לעשות, שכל עיקר מחשבתו אין כי אם אל המעשה להיות אמיתי, ולפיכך מספיקין בידו ללמוד וללמד ולעשות שהכל בכלל המעשה. עכ"ל.

ובעזהי"ת נתחזק עצמנו ונעמוד בנסיון ובודאי זה יהיה לנו לזכות גדול ליום הדין כמו שאמרו חז"ל שישב ולא עבר עבירה כאילו עשה מצוה וע"כ יתקבץ לכלל ישראל עוד מאות אלפים ורבבות מצות ליום הדין אשר יהיה לנו לזכות ליום הדין, ויהיה נחת רוח גדול למעלה שבניו מוסרים נפשם להנצל מאיסור אכילה אפי' בדור חלוש זה, ובזכות זה נזכה לגאולה שלמה בביאת גואל צדק בב"א.

הקדמה

ידוע ופשוט וברור לכל ישראל קדושים, שיהודי אינו יכול לאכול מעוף שמוצא ברחוב שח"ו לא יכשל באיסור הנורא של אכילת עוף טמא שעל כל כזית חייב מלקות, עד שיתברר לו שהוא מותר באכילה, והוא מעופות הטהורים כמו שכתב, הרמב"ם בפ"ב מהמאכ"א ה"ד ועיין בפ"א הט"ו ט"ז.

ולפי מה שכתב הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות פ"א ה"א חוץ מהאיסור יש על זה מצות עשה דאורייתא [לבדוק] וכמו שכתב הרה"מ שם שזה כמו שמירת יו"ט ממלאכה וכו' וז"ל הרמב"ם שם "מצות עשה לידע הסימנים שמבדילין בהן בין בהמה וחיה ועוף ודג וחגב שמותר לאכלן ובין שאין מותר לאכלן, שנא' והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה ובין העוף הטמא לטהור, ונאמר להבדיל בין הטמא ובין הטהור, ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל", עכ"ל.

וע' בקונטרס להלן בשם הריב"ש והלב שמח על הרמב"ם בספר המצות וכך נפסק להלכה בדרכ"ת ס' פ"ב סק"א שבלי הבדיקה נשאר מאכל אסור ואסור לאכלו וכמו שנבאר בעזה"י בקונטרס בעזה"י.

*

המציאות

לדאבונינו נקלענו למצב נורא שהעופות המצויים אצלינו מגיע מכמה בתי חרושת גדולים בעולם, כגון בא"י תנובה לוקחת מחברת רוס.... והדבר הוא נורא.

א) המציאות שהעוף הפטם אינו יכול לחיות יותר מכמה חדשים ואינו יכול להשים ביצים ואינו יכול להוליד ואחר כמה חדשים נשברים רגליו ועוד ועוד, וע"כ בלי שום עדות

ובירור רואים בחוש שהוא עוף מעובד ע"י בתי חרושת של גויים ואין עליו שום חזקה שהרי הוא בריה חדשה המעובד ומורכב ע"י בתי החרושת.

(ב) מפורסם בכל העולם שעופות הקיימים הנקראים פטמים מורכבים מכל מיני עופות, ובחו"ל על חבילות עופות כתוב היי בריי, פי' עוף אחים, עוף כלאיים.

(ג) נתפרסם שאחד מועדי הכשרות הגדולים שבא"י פנו לאחד ממנהלי החברות הגדולים שבעולם, וכתב ובירר להם שאין שום יכולת היום לידע מה הרכיבו בשנים האחרונות, כיון שהם קנו מכל החברות הקטנות וכן כל מכון וכדו' שהצליח לייצר עוף קנו אותו והרכיבו מכל העופות שבעולם שבאו לידם, והם לבד אינם יודעים מה הרכיבו ואפי' אם יבא גוי אפי' פרופסור ויאמר דברים אינו נאמן וגם אינו יודע המציאות כ"כ וגם כיון שיש התחרות נוראה בין החברות בעולם פשוט שהסודות האמיתיים אינם מגלים... וכמו שמפורסם בעולם שיש סודות גדולים ועצומים בענין.

(ד) כל יום מתקדם ומשתנה הענין כמו כל ענין בעולם הטכנולוגי, ובפרט בענין זה שמפורסם שהם משקיעים הון תועפות בהתקדמויות, ורק בשנים האחרונות למשל הגיעו לעוף הזה שמשנולד עד שהוא ראוי לשחיטה לוקח בע' 35 ימים, וע"כ פשוט שיכול להיות שהעוף שאכלו שנה זו אינה אותו עוף של שנה שעברה ולא של שנה הבאה, ופשוט שאפי' אם יתנו ליכנס אינו פשוט שבהרף עין יכולים להחליף ולהכניס וכו' ובפרט שזה סודי סודות... וד"ל.

וע"כ פשוט וברור שהענין תלוי אך ורק בסוגיא אם אמרינן רוב עופות בעולם טמאים או רוב עופות טהורים, ושאר הדינים שיבוארו בעזה"ת בקונטרס.

קונטרס תורת העוף

האיסור החמור באכילת העוף הקיים

איתא ברמב"ם פ"ב ממאכ"א ה"ד האוכל כזית מבשר עוף טמא לוקה מן התורה שנ' ואת אלה תשקצו מן העוף לא יאכלו, והרי עבר על עשה שנ' כל ציפור טהורה תאכלו הא טמאה לא תאכלו

בענין השערוריה הנוראה שנתודע שהעופות המובאין מבתי חרושת מורכבין מעופות הנמצאים בכל העולם, וקיימין בו איסור נורא, כמבואר בפנים, מתחילה יתבאר איך שדעת הרשב"א ותוס' וכן נקטו בפשיטות בפר"ח ובפרמ"ג דרוב עופות טמאין, וא"כ נמצא דמדין רוב נפסק שכל העופות המורכבין הם טמאים בודאי, ובדרכי תשובה ס' פ"ב סק"א פסק להלכה דאפ' להראשונים דרוב טהורין מ"מ הכא לא מהני רוב וצריך כפרה וצריך להכשיר הכלים.

פרק א'

א. דעת הרשב"א ותוס' דרוב עופות טמאים, ב. דעת הפרי חדש ופרמ"ג כהרשב"א והתוס' דרוב טמאין, וכן מובא בדברי הפוסקים דשיטת הרשב"א נחשב כרוב ראשונים, ג. דרכי תשובה דמחוייבים לבדוק מדאורייתא כהריב"ש ואסור באכילה בלא בדיקה מדאורייתא.

פרק א'

הנה בענין אם שייך חזקה ואם צריך לחשוש לתערובות וטמאים, אין מה לעיין כלל, דפשוט הוא כיון דהעופות כהיום הוא עוף משונה מדרך הטבע, שאין יכול לחיות יותר מכמה חדשים, וכן לאחר כמה חדשים רגליו מתפוצצים, ומת, ואינו מטיל ביצים ועוד... ואינו בע"ח נורמלי כלל, וא"כ שטות הוא לדון אם שייך בו חזקה, דבדאי אין לו שום חזקה כיון שהוא עוף מעובד ועשו עמו מה שכדאי להם למסחרם, וכן זה ידוע בכל העולם כולו לעוף כלאיים, (ושמו נקרא באינגליש - הייברי - פירושו "ברודער עוף" באידיש, היינו עוף כלאיים מהרבה אחים של מיני עופות) ושטות גדול הוא לדון בו אם שייך בו ענין חזקה כלל, חוץ ממה שהוא קלא דלא פסיק, וחוץ ממה שיש שביררו המציאות אצל בעלי הבתי חרושת ועוד, וע"כ צריך לדון דינו.

בענין רוב עופות טמאין

דעת הרשב"א והתוס' וכן נקטו בפשיטות הפמ"ג והפר"ח להלכה דרוב עופות טמאים

וברמב"ן שם תירץ עוד בזה וז"ל "דסמוך מיעוטא דנבילות וטריפות לטמאים והווי להו רובא, א"נ מחצה על מחצה ואסור, וי"א אע"פ שמיני עופות הטהורים מרובין, **עופות הטמאים מרובין מהם שיש במינן הרבה**", עכ"ל.

וכן כתב בר"ן (כ"א ע"ב לדפי הרי"ף) עי"ש, אלא שהר"ן מסיק ולי נראה דהברייתא מיירי גם במקום שעופות טמאין מרובין מן הטהורין, כגון המקומות שהן בשכונת המדברות וכו', עי"ש.

וחזינן שכל הראשונים הביאו ג"כ תירוצ' התוס' דרוב עופות בעולם טמאין, ועיין ברשב"א שם שנקט דוקא כתירוצ' התוס' דרב עופות טמאין הן, עי"ש, וכן בתורת הבית (בית ג' שער א' דף ס"ח ע"ב) וז"ל "תניא בברייתא וכו' ומקשינן ודלמא עוף טמא נינהו, **כלומר דרובא נינהו**, דאע"ג

א] בגמ' חולין (דף ס"ג ע"ב) ת"ר לוקחין ביצים מן העובדי כוכבים בכל מקום ואין חוששין לא משום נבלות ולא משום טרפות, ודילמא דעוף טמא נינהו, אמר אבוב דשמואל באומר של עוף פלוני טהור, ע"כ. וברש"י (ד"ה של עוף פלוני טהור) "ואנו יודעים שאותו עוף טהור הוא, ודבר שאנו יכולין להבחין, ולהביא ביצי אותו עוף לרואת אם דומין לאלו לא משקר" עכ"ל.

ובתוד"ה (ודילמא דעוף טמא נינהו), "וא"ת כיון דעופות טהורים הוו רובא נזיל בתר רובא, ולפי מה שפירשתי דמרבה כמה מינים וכו' הא אמרינן ליעיל מאה עופות טמאים שהן במזרח¹, וכולן מין איה הן, הלכך אפשר דיש בטמאים מינין הרבה", עכ"ל.

¹ ולפלא שכהיום בענין ההרכבות ג"כ אומרים שמריבין הרבה עופות מן המזרח.

דאמרינן דמיני עופות טהורין מרובין מן הטמאין, המינין הטמאין גדולין מהן, וכדאמרי' התם א"ר בן יהודה אומר מאה עופות יש במזרח וכולן מיני איה הן, וא"כ נחוש שמא ביצי עוף טמא הן" עכ"ל.

ויש שרצו לפלפל דילמא כונת התוס' אינו שרוב טמאין, רק דלא הוה רוב טהורין כיון דהרבה טמאין, והוה מחצה על מחצה, וזה נסתר לגמרי מלשון הרמב"ן, והרשב"א והר"ן, והנה מפורש מדברי הרשב"א בתורת הבית להדיא דקושית הגמ' דילמא מעוף טמא כתב **כלומר כיון דרוב עופות טמאין**, ודו"ק.

ב] ולהלכה לא מפורש בשו"ע אם פסקינן רוב עופות טמאין או טהורין, אמנם יסוד גדול בכללי הפסק מבואר בספר יד מלאכי (כללי הפוסקים, הרמב"ן אות ז') וז"ל "כתב בשו"ת מהרשד"ם (חו"מ סוף סימן מ"ג, ובסימן רמ"ט) וכמה פעמים, מורי הגדול כמוהרר"י טאיטצק, כאשר בדין אחד היה רואה סברת הרשב"א כמעט היה שקול ומחשיב אותו כנגד רוב הפוסקים, ורמזו הר"ב משאת משה ב"ד דף צ"ה א'" עכ"ל. עוד יעויין בבית יוסף (או"ח סימן ס"ו סעיף ד') וז"ל "ולענין הלכה אנו אין לנו אלא דברי הרשב"א דרב מובהק הוא", עכ"ל. ובספר פני הבית [חו"מ סימן קע"א] וז"ל "שהרי ידוע מ"ש מרן ז"ל [בית יוסף] בכל מקום שדעת הרשב"א שקולא כרוב הפוסקים ואפי' באלף לא בטיל" עכ"ל.

וא"כ שהרשב"א פסק להדיא גם בתורת הבית דרוב עופות טמאין, א"כ להלכה נקטי' דרוב עופות טמאין, ובבא מן הספק הוה כודאי טמא מדין רוב, ודו"ק.

וכן נקטו להלכה בפרי חדש (יו"ד סימן פ"ו ס"ק ד') ובפרמ"ג (סימן פ' ש"ד ס"ק ד') דרוב עופות בעולם טמאין, ולא הביאו כלל דעת החולקים, עיי"ש.

ועיין בכר"ו (סימן פ"ג ס"ק ד') שהק' דלהר"ן דס"ל דרוב טהורין (דלא כשאר ראשונים הנ"ל), א"כ למה צריך סימנים ומסורת ננקוט בכל ספק שמרוב הוא, ותירץ שם דכיון דמיעוטא דשכיח הוא צריך בדיקה, עיי"ש. ועכ"פ לפי התוס' והרשב"א אין צריך לכל זה אלא כיון דרוב עופות טמאין.

וכן חזינן בשו"ת התם סופר ודברי חיים [יו"ד ח"ב סימן מ"ה ב'] וכל שאר פוסקים דנקטו בפשיטות דרוב טמאין הו' עיי"ש. וכן כתב בפשיטות בשו"ת בית שלמה [יו"ד סימן קמ"ד ד"ה ועוד] וז"ל "דרובא דעופות טמאים כמו שכתבו התוס' והקדמונים [חולין סוף דף ס"ו] ובכהאי גוונא לא הוי ספק להצטרף לספק ספיקא כמו שכתבו התוס' [כתובות דף ט'], וכאן כולי עלמא מודו, ואכמ"ל" עכ"ל.

ולפי"ז להלכה לכאורה כל עוף המסופק אם טהור הוא או לא הוה בגדר ודאי טמא דמרוב עופות טמאין אתיא.

ולענין מה שמרכיבין כהיום מיני עופות שמאספים עופות מכל העולם, א"כ הוה בגדר ודאי דמרוב עופות טמאין אתיא התערובות, דמדין רוב נפסק דהוה עופות טמאין ממש.

ג] ועיין עוד בדרכי תשובה (שם סוף סק"א), דאפ' להר"ן דס"ל דרוב טהורין, מ"מ זהו רק לגבי הלא תעשה והלאו בזה, אבל לענין העשה דלהבדיל בין הטמא ובין הטהור, כל שאכל ולא בדק בסימנים,

עובר על העשה ועשה איסור תורה באכילתו, ואפ' למ"ד דרוב עופות טהורין, כשלא בדק צריך כפרה ולהכשיר הכלים מבישול עופות הללו, עיי"ש [ומה שהביא שם דברי הכנסת יחזקאל יש לעיין א' דס' לאחר מעשה על שיטת הר"ן וכן צירף שיטת רש"י דבנדמה מותר ב' דהדרכי תשובה כתב שם דנסתר דבריו מדברי הריב"ש ולכן נקט שם להלכה דצריך כפרה ולהכשיר הכלים עי"ש].

ה] והנה יש שרצו לפלפל בדברי הרשב"א והראשונים הנ"ל דמה שכתבו דרובן טמאים, לאו דוקא שרוב טמא, רק דהוה כמחצה, דלגבי מה דהק' הגמ' ודילמא מעוף טמא הוא סגי להו לתרוצי דמחצה על מחצה הוא, ולכן דילמא מעוף טמא הוא, אולם חוץ מזה דלשון הראשונים ברורים דרוב עופות טמאין, מ"מ נראה עוד בזה דאכן בדוקא הוצרכו לזה דרובן טמאין, דהנה עיין בהר"ן שם דלי נראה דמיירי במקום שרובן טמאין כמו סמוך למדבריות וכדו', וכו', עי"ש, והנה לכאורה בזה לא נחלקו הראשונים במציאות, ולכו"ע פשטות במקום ישוב שמגדלין טהורין יש לומר דרובן טהורים, ובמקום סמוך למדבריות וכדו' הוה רובן טמאין, ורק שקשה לאוקמי שבגמ' מיירי רק כשלקח מן המדבר, וע"כ כתב הרשב"א שדוקא משום דרוב עופות בכל העולם מינים טמאים אסור, ואפ' דיש מקומות ישוב שבהן הוה רוב טהורין, מ"מ הוה זה רוב וקרוב, דרוב עופות בעולם הם טמאין רק דבמקום הקרוב הו

טהורין, והרי הדין הוא דרוב וקרוב הלך אחר רוב, ולכן אסור דוקא משום דרוב טמאין, אבל בלאו הכי אם אין רוב טמאין רק מחצה על מחצה, אז הוה להו להראשונים לחלק להדיא לגבי מקום הקרוב, ואזלינן בתר קרוב כיון דאין כאן רוב נגד הקרוב, וא"כ על כרחך הוצרכו הראשונים בזה דוקא משום דרוב עופות טמאין, לכן בספק אסור מדין רוב, ודו"ק.

ו] והנה בשו"ת כנסת יחזקאל פכ"ד כתב, מפרקי דר"א שהקב"ה ציוה לנו להכניס בתיבה, מהטהורין שבעה, וממינים הטמאים שנים, מפני שקודם המבול היה רוב טמאין, וציוהו להכניס מן הטהורין יותר כדי שיהיו רוב טהורין, וכו', וזה משמע כדעת הר"ן דרוב עופות טהורין, רק כתב דבודאי א"א לפסוק הלכה מזה כנגד התוס' והרשב"א, דרוב טמאין הן, וא"א לדחות דבריהם, עי"ש.

ואולי יש ליישב דברי הראשונים עם דברי הפרקי דר"א, דאפ' אם נאמר דרוב עופות בעולם טהורין, מ"מ כתבו ע"ז הראשונים הנ"ל, דמ"מ רוב מיני העופות מינים טמאים, וכשאנו דנים על עוף המוטל בספק מהיכן הוא, אזלינן בתר רוב מינים, דרוב המינים טמאין, ומרוב טמאין אתיא, וא"כ אין זה סתירה להפרקי דר"א, רק הוא חידוש בגדר דין הרוב שאנו דנין דמרוב מינים אתיא, ולא משום כללות רוב העופות בעולם, ודו"ק. [ומצ' שכ"כ כסברא זו באבני נזר יו"ד סימן ע"ה עי"ש].

**דברי הרמב"ם והריב"ש בחיוב בדיקת סימנים, ואיסור אכילה קודם בדיקה, ולא שייך
בזה לסמוך על רוב או ספיקות**

ז] ברמב"ם (פ"א מאכ"א ה"א) "מצות עשה לידע הסימנים שמבדילין בהן בין בהמה וחיה ועוף ודג וחגב שמותר לאכלן ובין שאין מותר לאכלן, שנא' והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה ובין העוף הטמא לטהור, ונאמר להבדיל בין הטמא ובין הטהור, ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל", עכ"ל.

ובספר המצות כתב (מצוה קמ"ט ק"נ) וז"ל "והמצוה הקמ"ט היא שצונו לבדוק בסימני בהמה וחיה, והוא שיהיו מעלים גרה ושוסעים שסע ואז יהיה מותר לאכלן, וכו'. והמצוה הק"נ היא שצונו לבדוק בסימני העוף ג"כ, והוא שיהיו קצת מינין ממנו לבד מותרין, וסימני העוף לא נאמרו מן התורה אבל הגיעו בחקירה שאנחנו כשחפשנו כל המינין שנכתב איסורן מין אחר מין מצאנו בהם סגולות יכללו אותם והם סימני עוף טמא, והיותנו ג"כ מצווין לדון בעופות ולומר זה טמא וזה טהור הוא מצות עשה, ולשון ספרי כל צפור טהורה תאכלו זו מצות עשה, הנה התבאר מה שרמזנו אליו", וכו'.

ובמצוה קנ"א, והענין באומרו מצות עשה מה שזכרתי והוא היותנו מצווין לדון באלו הסימנים ולומר שזה מותר לאוכלו, וזה אינו מותר לאכלו, כמ"ש והבדלתם וגו'", עכ"ל.

ומבואר מדברי הרמב"ם דיש חיוב ומצוה לבדוק סימני טהרה לפני אכילה, והוא נכלל גם בפסוק דאותה תאכלו, ובפסוק זאת החיה אשר תאכלו, כמש"כ שם, והוא מצות עשה מדאורייתא.

ובכונת הרמב"ם היה אפשר"ל דהוא רק מצות עשה בעלמא שיש מצוה לבדוק, אבל אין הוא נאסר מחמת חיוב זה לבד, ורק אם לא בדק ביטל מצות עשה זו, וכגון אם יבדוק לאחר אכילה וכדו' לא אכל מאכל אסור, אולם בפוסקים מבואר להדיא דכונת הרמב"ם שהמאכל הוא בכלל מאכלות אסורות עד שיבדוק, וכדלהלן.

ויעויין בריב"ש (סימן קצ"ב) שנקט להלכה מדברי הרמב"ם דאכן בלא בדיקה הרי זה אסור, ולא מהני בו דין רוב כלל כיון דיש חיוב לבדוק, וז"ל "וכיון כיון שהתורה צותה לבדוק בסימנין שלא יהיה מכ"ד עופות הטמאין, וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפ' ראשון מהל' מאכ"א, על כרחינו יש לנו לחוש לכל אחד מהן, ואפ' הוא מיעוטא, וכו', עכ"ל.

ולכאורה יש לתמוה, דהא לכאורה דין רוב הרי זה בדיקה בודאי ומה שייך בדיקה גדולה יותר מזה, ואטו דין סימנים דרבנן חזק יותר מבדיקה מדאורייתא ע"י רוב, וחזינן בדברי הריב"ש דכיון דיש מצות עשה לבדוק לא שייך בו ענין רוב כלל, ובלא בדיקה עבר על מצוה זו.

עיין בספר בית שער (יו"ד סימן קמ"ד), שכבר הק' כן בתוך דבריו ומסיק דבדברי הריב"ש מבואר דלא כן דרוב לא הוה בדיקה, והביא שם דברי הפרי תואר ריש סימן ע"ט שכתב ג"כ בביאור דברי הרמב"ם הנ"ל, דלכן אם אכל ולא בדק עבר על מצות עשה אפ' נתברר שהוא טהור, דיש חיוב בדיקה לפני אכילה, וכו' ע"ש.

וכתב ליישב עפי"ז קושית הכר"ו (בסימן ס"ג ד') הנ"ל שהק' לדעת הר"ן הנ"ל דרוב עופות טהורין, א"כ למה אין עוף נאכל בלי מסורת ניזיל בתר רוב וכו', ולדברי הפרי תואר מיישב, דלא מהני כיון דאפ' נתברר שהוא טהור עבר על המצוה, אלא שיש להשיב ע"ז שדברי הפרי תואר הוא רק באופן שהוא ודאי ספק טהור או טמא, אבל היכא שהוא מדין רוב הרי נפסק דאינו טמא כלל, ובזה לא ליהוי האיסור, וע"ז מביא דברי הריב"ש הנ"ל שכתב להדיא דכיון דהתורה ציוותה לבדוק בסימנים שלא יהיה מכ"ד עופות הטמאים כמ"ש הרמב"ם, וכו' ע"כ יש לנו לחוש לכל אחד מהם ואפ' הוא מיעוטא וכו', עי"ש, ודו"ק.

והנה היה אפש"ל בכל זה, דאפ' שעבר על עשה, ולא שייך דין רוב לגבי זה, מ"מ אינו מאכל אסור, אבל בדרכי תשובה (סימן פ"ב א') הנ"ל מבואר דלא כן אלא ע"פ דברי הריב"ש כל היכא שאכל עוף ולא בדק אם הוא טהור, צריך כפרה והכלים אסורים, כלשונו שם "ולפמ"ש דהתורה גילתה דלא ליזיל בענין זה בתר רוב טהורים, וצריך לבדוק בסימנים, א"כ בעוף זה שלא היה לו מסורת וגם לא בדק בסימנים **בודאי אסור מן התורה, וצריך כפרה, וגם הכלים אסורים**" עכ"ל.

ואפשר לבאר למה הוה זה ממש כעוף טמא, ואינו רק ביטול מצות עשה בעלמא, ע"פ דברי הלב שמח על ספר המצוות (בשרשי המצות שורש ו' ד"ה ומה שטען הרמב"ן) וז"ל "נראה לי שהרב דקדק להנצל מזה שכתב במצות קמ"ט צונו לבדוק בסימני בהמה חיה ועוף וכו', כוונה

ממנו שהמצוה לא היא השמירה מלאכול הדברים שהוזהרנו מהם שלפי זה אינו כי אם שב ול"ת, ואין כאן קום עשה, אבל **המצוה היא הבדיקה בסימנים וקום עשה הוא**, וכו' ונראה לי כי טעם הבדיקה הזאת, **כדי שלא נאכל אלא מה שהוברר לנו ע"י הבדיקה כי טהור הוא**, ולא שנאמר שכל שלא ידענו בו שהוא טמא יהא מותר אף שלא הכרנו בו סימני טהרה, וזמ"ש עוד הרמב"ן והענין במצוה זו שאנו מצווין לבדוק הסימנים בבהמה וחיה ואין מותר לאכלם זולת זה, כונתו לדעתי שאינו מותר לאכלן ע"י שלילה מסימני טומאה אלא ע"י חיוב בדיעת סימני טהרה, וזה החיוב הוא המצוה דעשה ברור הוא לעצמו, ולא לאו הבמכ"ע וכו' וכבר נוזל הרב יפה בזה שהבדיקה בסימנים קום ועשה הוא וק"ל עכ"ל.

ויעוי"ש אח"ז שכתב ג"כ ביאור זה במצות שחיטה, דלהרמב"ם הוה זה מצוה בקום ועשה וכו' כמו בדיקת סימנים שהוא קום ועשה וכו', יעוי"ש. ואולי י"ל דאכן בלא בדיקת סימנים הוה זה כמו בלא שחיטה, דכמו דבלא שחיטה אפ' שהיא טהורה וכשרה מ"מ אסורה בלא שחיטה כמו"כ בלא בדיקת סימנים אסורה ואפ' שהיא כשרה, ודו"ק. ובזה מובן מש"כ הדרכי תשובה דכשאכל ולא בדק צריך כפרה והכלים אסורים גם לדעת הר"ן, ודו"ק.

ובאמת כל זה דנו הפוסקים רק לדעת הר"ן דס"ל דרוב עופות טהורין, האם שייך כלל ענין רוב לגבי בדיקת סימנים ומסקו דלא שייך רוב, דיש חיוב בדיקה וכו', אבל להלכה הרי הרשב"א בתורת

הבית ושאר ראשונים ס"ל דרוב עופות
טמאין וכן נקטו בפרמ"ג ובפרי חדש
שם, ושאר פוסקים הנ"ל (וכמו שהובא
לעיל דדעת הרשב"א נחשב כרוב
ראשונים, ובפרט כאן דאין שום ראשון
שחולק עליו במפורש חוץ מהר"ן דכל
הראשונים הביאו תירוצ' התוס' דרוב

טמאין) וא"כ בודאי נפסק מדין רוב
דבספק הוה ודאי טמא.

ולמעשה מסיק הדרכי תשובה ע"פ
הריב"ש דבודאי צריך כפרה והכלים
אסורים, נמצא למעשה ע"פ דברי הדר"ת
לכו"ע צריך כפרה ולהכשיר הכלים.

בקונטרס הבא יבואר ב"ה, דפשוט בראשונים ובפוסקים הנ"ל שאין חילוק במיני העופות
וכולן בכלל רוב טמאין, והחששות בדיני הבצים מעופות הפטם בדין כד חד, ובדברי הבית
שלמה יו"ד סימן קמ"ד שכתב בענין זה לגבי היכא שנתערב עופות זכרים מעופות שיש
ספק אם יש להם מסורת אבל יש בהם ג' סימני טהרה, עם נקיבות שיש להם מסורות,
וכתב סברא מחודשת להתיר, זה רק אם יצטרף עמו הרה"ק מצאנז זי"ע ועוד רב אחד,
ולהלכה מסיק לאסור, ואינו מיקל, ובסוף תשובה סימן קמ"ו כתב שם דאפ' שיש רבנים
שהתירו, מפני שיש להם עדות מארץ ישראל שיש לו מסורת, והבית שלמה מסתפק על
עדותם, לכן כותב שם שהוא עומד באיסורו ואינו מיקל כלל, ע"ש, ולמעשה הרה"ק מצאנז
והחתם סופר חולקים מאוד ע"ז ואסרו וכן מסיק במנחת יצחק ח"ה סימן ל"א, ויבואר
בעזה"ש"ת באריכות בקונטרס ח"ב.

